

Rolnummer 4440
Arrest nr. 176/2008 van 3 december 2008

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, gesteld door het Arbeidshof te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit rechter E. De Groot, waarnemend voorzitter, voorzitter M. Melchior, en de rechters P. Martens, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en T. Merckx-Van Goey, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van rechter E. De Groot,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 21 februari 2008 in zake de Rijksdienst voor Pensioenen tegen Annie Francis, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 29 februari 2008, heeft het Arbeidshof te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 dd. 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers de artikelen 10 en 11 van de Grondwet,

- in zoverre het voorziet dat het rust- en overlevingspensioen slechts uitbetaalbaar is zo de gerechtigde geen vergoeding wegens ziekte of invaliditeit geniet en aldus een onderscheid creëert tussen gezonde gepensioneerden die hun pensioen, weliswaar beperkt, kunnen cumuleren met een inkomen uit arbeid en de zieke gepensioneerden die hun pensioen met niets mogen cumuleren, terwijl hun toestand in feite zorgwekkender is en de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen een vervangingsinkomen uitmaken voor de toegelaten arbeid en

- in zoverre een gepensioneerde die een toegelaten activiteit uitoefent als gewone loon- of weddetrekkende onderworpen is aan de normale R.S.Z.-wetgeving, maar in tegenstelling tot deze loon- en weddetrekkende niet alle voordelen van deze onderwerping kan genieten, vermits hij door de aangehaalde bepaling *de facto* uitgesloten wordt van het genot van de Z.I.V.-uitkeringen ? ».

De Ministerraad heeft een memorie ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 17 september 2008 :

- is verschenen : Mr. P. Quadflieg *loco* Mr. E. De Bock, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;

- is de voornoemde advocaat gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Met ingang van 1 mei 1975 genoot de geïntimeerde voor het verwijzende rechtscollege een overlevingspensioen als weduwe van een werknemer. Zij kreeg de toelating om beperkte beroepsarbeid uit te oefenen in het kader van de toen geldende reglementering. Zij diende wel de Rijksdienst voor Pensioenen, appellant in deze zaak, in te lichten over iedere wijziging in de uitoefening van haar beroepsarbeid.

Naar aanleiding van een « verklaring betreffende de tewerkstelling van een pensioengerechtigde die vóór 1 januari 1993 in dienst is getreden » van haar werkgever ingevolge een gewijzigde reglementering, moest de geïntimeerde in 1993 een nieuwe verklaring betreffende de toegelaten beroepsarbeid indienen bij de Rijksdienst voor Pensioenen. In dat document verklaarde zij in het genot te zijn van ziekte- en invaliditeitsuitkeringen

wegens arbeidsongeschiktheid van meer dan 66 pct. Uit de bijgevoegde documenten bleek verder dat zij die uitkeringen ononderbroken genoot sedert 9 juni 1987, waardoor zij sedert die datum tegelijk een overlevingspensioen en ziekte- en invaliditeitsuitkeringen had ontvangen.

De Rijksdienst voor Pensioen schorste het overlevingspensioen van de geïntimeerde met ingang van 1 juli 1987 en bepaalde de verjaringstermijn voor het volgens de Rijksdienst ten onrechte genoten pensioen op vijf jaar. Het totale bedrag van de schuld van de geïntimeerde werd bij een latere beslissing vastgesteld. Beide beslissingen werden betwist in eerste aanleg en in hoger beroep, en na cassatie wegens motiveringsgebrek werd de zaak door de Rijksdienst voor Pensioenen opnieuw ingeleid bij het Arbeidshof te Brussel. De Rijksdienst voor Pensioenen vorderde dat de oorspronkelijke hoofdeis van de geïntimeerde tot vernietiging van de beslissingen van de Rijksdienst ongegrond zou worden verklaard en de tegenvordering tot veroordeling van de geïntimeerde tot de betaling van het bedrag van de teruggevorderde pensioenuitkeringen, vermeerderd met de intresten, gegrond zou worden verklaard.

Op verzoek van de geïntimeerde heeft het verwijzende rechtscollege de prejudiciële vraag gesteld omdat het antwoord hierop determinerend wordt geacht voor de beoordeling van de oorspronkelijke vordering van de geïntimeerde tegen de beslissing van de Rijksdienst voor Pensioenen en tegen de terugvordering van de ontvangen uitkeringen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad wijst erop dat de wetgever heeft geoordeeld dat de uitbetaling van een rust- of overlevingspensioen onverenigbaar is met het genieten van een vervangingsinkomen. Het rust- of overlevingspensioen maakt in het Belgische pensioenstelsel een vervangingsinkomen uit, zoals ook het Hof in zijn arrest nr. 48/95 heeft gesteld. Op zich houdt die regeling geen met de Grondwet strijdige ongelijkheid in, vermits uitsluitend de cumulatie wordt verboden tussen een pensioen, dat in essentie een vervangingsinkomen is, en andere vervangingsinkomens met toepassing van de wetgeving inzake sociale zekerheid. Zo kan een pensioen evenmin worden gecumuleerd met een werkloosheidsvergoeding.

A.2. Het verschil dat door de in het geding zijnde bepaling wordt ingesteld, berust volgens de Ministerraad op een objectief criterium, namelijk of het beperkte aanvullende inkomen al dan niet wordt verworven uit het verrichten van arbeid: het rust- of overlevingspensioen kan immers uitsluitend worden gecumuleerd met een beperkt inkomen uit arbeid.

Dat onderscheid is volgens de Ministerraad ook redelijk verantwoord. De wetgever heeft immers aan de personen die tijdens hun beroepsloopbaan als werknemer, jaren pensioenbijdragen hebben afgedragen, hun recht op pensioen niet willen ontzeggen om de enkele reden dat zij, niettegenstaande hun pensioengerechtigde leeftijd, professioneel actief wensten te blijven. Die toegelaten arbeid voor gepensioneerden werd evenwel bekritiseerd in een tijd van economische recessie, met de daaraan verbonden werkloosheidsgraad, doordat de beschikbaarheid van te veel gepensioneerden als goedkope arbeidskrachten de arbeidsmarkt kon verstoren, reden waarom een maximumgrens werd bepaald voor het inkomen uit toegelaten arbeid.

De wetgever vermocht derhalve te oordelen dat aan een persoon die een vervangingsinkomen geniet, waaronder een ziekte- en invaliditeitsuitkering, niet daarenboven nog een rust- of overlevingspensioen kon worden toegekend om een voldoende levensniveau te waarborgen, rekening houdend met de budgettaire implicaties die een dergelijke cumulatie zou hebben. Het feit dat de beroepsactiviteiten waarvan de inkomsten door een invaliditeitsuitkering worden vervangen, geen beletsel vormden voor de uitbetaling van het pensioen, is derhalve geen reden om de cumulatie van twee vervangingsinkomens toe te laten. Het is immers niet voldoende dat er een inkomen is tijdens het genot van het pensioen, er dient ook een werkelijke bezigheid te zijn. Het feit dat de geïntimeerde voor het verwijzende rechtscollege tijdens de betwiste periode een ziekte- en invaliditeitsuitkering heeft genoten, en geen ander vervangingsinkomen, is te dezen niet relevant, evenmin als het feit dat de toestand van zieke personen zorgwekkender is dan de toestand van gezonde personen.

A.3. Het in het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag gemaakte onderscheid tussen gepensioneerde loon- en weddetrekkenden en « gewone » loon- en weddetrekkenden, dat erin bestaat dat de eerste categorie, anders dan de tweede categorie, niet alle voordelen kan genieten van de gelijke onderwerping aan de wetgeving inzake de sociale zekerheid en bijgevolg wordt uitgesloten van het genot van de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, vertoont volgens de Ministerraad geen enkel verband met de in het geding zijnde bepaling. Het verwijzende rechtscollège dient zich immers niet uit te spreken over de vraag of de persoon die een rust- of overlevingspensioen geniet, recht heeft op een ziekte- en invaliditeitsuitkering.

Het feit dat een persoon recht heeft op een dergelijke uitkering, kan niet verantwoorden dat hij tegelijk recht zou hebben op de uitbetaling van een rust- of overlevingspensioen. De toelating tot het verrichten van beperkte arbeid, impliceert geenszins dat de gepensioneerde alle rechten en plichten zou hebben die uit een arbeidsovereenkomst voortvloeien, zoals het ontvangen van een ziekte- en invaliditeitsuitkering. Het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag is derhalve terug te brengen tot de in het eerste onderdeel ervan gestelde problematiek, waaromtrent de Ministerraad zijn stelling heeft verduidelijkt in A.2.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag betreft de bestaanbaarheid van artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Dat artikel, zoals vervangen bij artikel 10 van de wet van 27 juli 1971 tot wijziging van sommige bepalingen inzake pensioenen voor arbeiders, bedienden, mijnwerkers, zeelieden varende onder Belgische vlag, werknemers, inzake gewaarborgd inkomen voor bejaarden en inzake aanvullende tegemoetkoming voor minder-validen (*Belgisch Staatsblad*, 11 augustus 1971), en aangevuld bij artikel 19 van de herstellwet van 10 februari 1981 inzake de pensioenen van de sociale sector (*Belgisch Staatsblad*, 14 februari 1981) en bij artikel 9 van het koninklijk besluit nr. 415 van 16 juli 1986 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de werknemerspensioenen (*Belgisch Staatsblad*, 30 juli 1986), van toepassing op de bij het verwijzende rechtscollège ahangig gemaakte zaak, bepaalde :

« Uitgezonderd in de gevallen en onder de voorwaarden door de Koning bepaald zijn het rust- en overlevingspensioen slechts uitbetaalbaar zo de gerechtigde geen beroepsarbeid uitoefent en zo hij geen vergoeding geniet wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid bij toepassing van een Belgische of van een buitenlandse wetgeving inzake sociale zekerheid, noch een uitkering wegens loopbaanonderbreking of wegens het verminderen van de arbeidsprestaties.

Hij kan eveneens de gevallen en de voorwaarden bepalen waaronder een deel van het pensioen uitbetaalbaar is ».

De wijziging die in die bepaling werd aangebracht door het koninklijk besluit van 23 december 1996 heeft geen invloed op de huidige zaak.

B.2. De prejudiciële vraag nodigt het Hof uit die bepaling te toetsen aan het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie in zoverre zij een tweevoudig onderscheid in het leven zou roepen.

Allereerst zou een verschil in behandeling worden ingesteld tussen gezonde gepensioneerden, die hun pensioen beperkt kunnen cumuleren met een inkomen uit arbeid, en zieke gepensioneerden, die hun pensioen met niets mogen cumuleren ofschoon hun toestand zorgwekkender is en de invaliditeitsuitkering een vervangingsinkomen uitmaakt voor de toegelaten arbeid.

Verder zou een verschil in behandeling worden ingesteld tussen gepensioneerden die een toegelaten activiteit als loon- en weddetrekkende uitoefenen en onderworpen zouden zijn aan de socialezekerheidswetgeving, en niet-gepensioneerde loon- en weddetrekkenden, doordat de eerste categorie niet alle voordelen van die wetgeving kan genieten vermits zij door de in het geding zijnde bepaling *de facto* wordt uitgesloten van het genot van de invaliditeitsuitkeringen.

B.3. Artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers voert geen verschil in behandeling in tussen « gezonde » en « zieke » gepensioneerden. Dat artikel staat slechts de uitbetaling van het rust- en overlevingspensioen toe indien de gerechtigde geen beroepsarbeid uitoefent en hij geen vergoeding geniet wegens onder meer ziekte of invaliditeit. Het maakt als dusdanig zelfs geen onderscheid tussen gepensioneerden die beperkt toegelaten arbeid verrichten en gepensioneerden die een ander vervangingsinkomen genieten, doch het staat de Koning uitsluitend toe in voorkomend geval te voorzien in « de gevallen en de voorwaarden » waaronder een dergelijke cumulatie van een rust- en overlevingspensioen met andere inkomsten mogelijk zou zijn. Bij artikel 64 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers werd bepaald in welke gevallen en onder welke voorwaarden de uitoefening van een beroepswerkzaamheid geen beletsel vormt voor de uitbetaling van een pensioen.

Het Hof onderzoekt artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 in zoverre het de Koning zou hebben toegelaten het in de prejudiciële vraag omschreven onderscheid in het leven te roepen.

B.4. De in het geding zijnde maatregel voert een verschil in behandeling in tussen de gerechtigden van een pensioen, naargelang zij een beperkt inkomen uit toegelaten arbeid genieten en hun rust- of overlevingspensioen uitbetaald krijgen, dan wel een ander vervangingsinkomen genieten en hun rust- of overlevingspensioen niet uitbetaald krijgen. Het onderscheid berust derhalve op de aard van de inkomsten die met het rust- of overlevingspensioen kunnen worden gecumuleerd, namelijk een beperkt inkomen uit arbeid dan wel een - mogelijk even beperkt - vervangingsinkomen.

De pensioenwetgeving is ingegeven door de zorg om een inkomen te verzekeren wanneer het inkomen uit arbeid wegvalt. De in het geding zijnde bepaling strekt ertoe te vermijden dat een rust- of overlevingspensioen gelijktijdig met andere vervangingsinkomens zou kunnen worden genoten, om aldus de betaalbaarheid van het stelsel van de sociale zekerheid in het algemeen en van de pensioenen in het bijzonder niet in het gedrang te brengen.

Die zorg doet zich niet voor in zoverre door een beperkte toegelaten arbeid een bijkomend inkomen zou worden gegenereerd door de genierter van een rust- of overlevingspensioen, vermits die arbeid het socialezekerheidsstelsel niet bezwaart maar in voorkomend geval zelfs - weliswaar in beperkte mate - bijdraagt tot de financiering ervan.

De betaalbaarheid van het stelsel zou daarentegen zeer zeker in het gedrang komen indien het pensioen zou kunnen worden gecumuleerd met een vervangingsinkomen uit toegelaten arbeid bij het pensioen, onverminderd de vaststelling dat tevens een verschil in behandeling zou worden ingesteld tussen de pensioengerechtigde genietters van een vervangingsinkomen, naargelang dat vervangingsinkomen al dan niet zou worden ontvangen voor toegelaten aanvullende arbeid bij het pensioen.

Door de gelijktijdige uitbetaling van een rust- en overlevingspensioen en van verschillende vervangingsinkomens onmogelijk te maken, heeft de wetgever bijgevolg een maatregel genomen die redelijk is verantwoord.

B.5. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, in de versie vóór de wijziging ervan bij het koninklijk besluit van 23 december 1996, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, in zoverre het bepaalt dat een rust- of overlevingspensioen slechts uitbetaalbaar is indien de gerechtigde geen vergoeding geniet wegens onder meer ziekte of invaliditeit.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 3 december 2008.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

E. De Groot